

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Siseministeerium
info@siseministeerium.ee

Teie 25.05.2026 nr 1-6/3466-1,
SIM/26-0603/-1K

Meie 27.06.2026 nr 8-1/4145-2

Politsei ja piirivalve seaduse, päästeseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu koostöölastamine

Lugupeetud minister

Siseministeerium on Justiits- ja Digiministeeriumile koostöölastamiseks esitanud politsei ja piirivalve seaduse, päästeseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (eelnõu). Justiits- ja Digiministeerium koostöölastab eelnõu põhimõteteliste märkustega arvestamisel ning sisuliste märkustega.

I. Põhimõttelised märkused

1. **Eelnõu § 1 p-d 1 ja 2** – juhime tähelepanu, et politsei ja piirivalve seaduse (PPVS) § 42 ei vasta praegu nõuetele, mis peavad olema täidetud andmetöötluse seaduses reguleerimisel.¹ Juhul kui eelnõus ei tehta muudatusi, et sätted vastaksid juhises toodud nõuetele, siis Justiits- ja Digiministeerium eelnõu ei koostöölasta. Eelkõige tuleb seadust täiendada järgmiselt:
 1. Millisel eesmärgil taustakontrolli tehakse;
 2. Kellele taustakontrolli tehakse;
 3. Milliseid isikuandmeid taustakontrolli eesmärgil töödeldakse, ankeediga saab täpsustada seaduse tasandil sätestatud isikuandmete kategooriaid. Lisaks tuleb eraldi välja tuua, milliseid isikuandmeid võib töödelda sugulaste ja hõimlaste kohta;
 4. Milline asutus, kelle osas taustakontrolli ja mis ulatuses teeb;
 5. Kui kaua andmeid säilitatakse;
 6. Kehivat lõiget 4³ tuleb täiendada, sätestades, et piirang ei saa olla tähtajatu ning lisaks tuleb täiendada IKÜM art 23 lg 2 tingimustega.

Seetõttu teeme ettepaneku sõnastada sätted järgmiselt:

„§ 42. Politseiteenistusse või õppeasutusse kandideerija, politseiametniku ja endiste teenistujate reservi liikme taustakontroll

(1) Taustakontrolli eesmärk on xxx.

(2) Taustakontrolli tehakse järgmistele isikutele:

- 1) politseiteenistusse kandideeriv isik;
- 2) isik, kes kandideerib politsei või piirivalve erialale kutseharidus- või rakenduskõrgharidusõppesse;
- 3) isik, kes kandideerib politseiametniku ametikohale sisekaitsealises rakenduskõrgkoolis;
- 4) isik, kes soovib saada endiste teenistujate reservi liikmeks.

(3) Taustakontrolli teeb:

¹ [Juhis eelnõude koostamiseks.pdf](#)

- 1) käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 1 nimetatud isiku puhul Politsei- ja Piirivalveamet;
- 2) käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 2 nimetatud isiku puhul xxx;
- 3) käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 3 nimetatud isiku puhul xxx;
- 4) käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 4 nimetatud isiku puhul xxx.

(4) Taustakontrolli käigus töödeldakse järgmisi isikuandmeid:

- 1) isiku üldandmed;
- 2) isiku varasemad nimed;
- 3) isikut tõendava dokumendi andmed;
- 4) isiku sugulaste ja hõimlaste (vanemad, õde, vend, lapsed, abikaasa, endine abikaasa, registreeritud elukaaslane, endine registreeritud elukaaslane), samuti abieluga sarnanevas suhtes oleva elukaaslase ees- ja perekonnanimi, isikukood (isikukoodi puudumisel sünniaeg ja -koht) ning kontaktandmed;
- 5) jne
- x) karistusregistri ja selle arhiivi andmed;
- x) teave selle kohta, kas isik on taustakontrolli tegemise ajal kahtlustatav või süüdistatav;
- x) andmed viimase 15 aasta menetluste kohta, kus isik on olnud kahtlustatav või süüdistatav ja mille kohta on jõustunud kriminaalmenetluse lõpetamise määrus kriminaalmenetluse seadustiku § 201, 202, 203, 203¹, 203², 204, 205 või 205³ alusel.

(5) Taustakontrolli käigus töödeldavate andmete täpsema loetelu ja isikuankeedi vormi kehtestab valdkonna eest vastutav minister määрусega.

(6) Taustakontrolli tegemiseks on õigus saada isikuandmeid ja muud teavet:

- 1) riigiasutuselt ja kohaliku omavalitsuse üksuselt või muult avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult;
- 2) eraõiguslikult juriidiliselt isikult või füüsiliselt isikult;
- 3) tehes päringu teise vastutava töötleja andmekogusse;
- 4) avalikest allikatest.

(7) Käesoleva paragrahvi lõikes 6 nimetatud järelepärimise saanud asutus või isik vastab sellele esimesel võimalusel, kuid kümne tööpäeva jooksul järelepärimise saamisest arvates.

(8) Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitsepolitseiamet võivad kontrollida politseiametniku sobivust politseiteenistusse ka tema teenistuses olemise ajal, kui on põhjendatud kahtlus, et esineb asjaolu, mis välistaks tema politseiteenistusse võtmise.

(9) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud isikuid teavitatakse enne esmast taustakontrolli selle tegemisest.

(10) Taustakontrolli andmeid säilitatakse X aastat alates taustakontrolli lõppemisest. Andmeid võib säilitada kauem kui X aastat, kui see on vajalik õigusvaidluse lahendamiseks. Pärast asja lahendamist andmed kustutatakse.

§ 42¹. Taustakontrolli tulemus

(1) Taustakontrolli tulemus sisaldab andmeid ja hinnangut selle kohta, kas isik vastab seaduses või selle alusel kehtestatud nõuetele, ning käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud toimingute tegemiseks oluliste asjaolude kokkuvõtet.

(2) Taustakontrolli tulemuse andmeid säilitatakse kuni X aastat alates taustakontrolli lõppemisest. Andmeid võib säilitada kauem kui X aastat, kui see on vajalik õigusvaidluse lahendamiseks. Pärast asja lahendamist andmed kustutatakse.

(3) Asjaolu, mis on tuvastatud taustakontrolli käigus, võib olla aluseks keelduda isiku teenistusse võtmisest.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud keeldumise põhjust ja keeldumise aluseks olevat asjaolu ei avaldata, kuni ning ulatuses, milles see on vajalik, et tagada:

- 1) riigi julgeolek;
- 2) riigikaitse;
- 3) avalik kord;
- 4) süütegude tõkestamine, avastamine või menetlemine või karistuse täideviimine;

5) andmesubjekti kaitse või teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse.

(5) Käesoleva paragrahvi lõiget 4 kohaldatakse tingimusel, et asutus:

- 1) dokumenteerib kõik käesoleva paragrahvi lõike 4 alusel seatud piirangu põhjendused;
- 2) rakendab kõiki Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679 artiklis 32 sätestatud sobivaid ja asjakohaseid turvameetmeid;
- 3) rakendab sobivaid ja asjakohaseid meetmeid, millega tagatakse, et andmeid ei töödeldaks muul eesmärgil kui taustakontrolli eesmärgi täitmiseks;
- 4) tagab, et andmetele juurdepääs on üksnes piiratud arvul tuvastatavatel volitatud isikutel;
- 5) tagab piirangu aluse kehtivuse regulaarse kontrolli;
- 6) tagab töötlemistoimingute logide salvestamise;
- 7) rakendab muid asjakohaseid meetmeid andmesubjekti õiguste ja vabaduste kaitsmiseks.“.

II. Sisulised märkused

2. **Üldine märkus** – eelnõuga reguleeritakse vabatahtlike abiga seonduvat kasutades seejuures sageli sõna „kaasamine“. Juhime tähelepanu, et kuigi kaasamise üldist regulatsiooni ei ole Eesti õiguskorras sätestatud, tuleks kaasamise all eelkõige pidada silmas ühe haldusorgani poolt teise haldusorgani kaasamist oma ülesannete täitmisse. Sarnaselt on seda reguleeritud ka näiteks nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduses (Terviseamet võib kaasata korrakaitseorgani) ja ka korrakaitse seaduses (Kaitseväge ja Kaitseliidu kaasamine). Nendime, et kehtivast õigusest leiab ka teistsuguseid näiteid, kuid võimalusel palume siiski arvestada kaasamise sõna sisustamisega viisil, mil sellega reguleeritakse ühe haldusorgani kaasamist teise haldusorgani poolt.
3. **Eelnõu § 1** (PPVS § 40) – juhime tähelepanu, et kehtiva seaduse § 40 p-d 1 ja 2 kehtestavad absoluutsed piirangud, mis ei võimalda iga konkreetse isiku puhul eraldi hinnata, kas ta sobib teenistusse või mitte. Selline seaduse tasandil kehtestatud absoluutne elukestev piirang ei pruugi olla proportsionaalne. Samuti võib selline piirang olla vastuolus inimväärikuse põhimõttega, kui riigil puudub sellise piirangu kehtestamiseks eriline põhjendus (vt Riigikohtunik Jüri Põllu eriarvamus Riigikohtu üldkogu otsusele kohtuasjas nr 3-3-1-101-06 p 4).

519 SE II muudatusettepanekute loetelust (lk 52-53) politsei ja piirivalve seaduse rakendamise seaduse eelnõule nähtub, et piirangu eesmärk on tagada, et kõik politseis töötavad isikud oleksid usaldusväärsed ja teistele eeskujuks. Justiits- ja Digiministeerium ei vaidle vastu, et meede on eesmärgi saavutamiseks sobiv. Jääb aga arusaamatuks, miks on vajalik ning mõõdukas sellise eesmärgi saavutamiseks kehtestada absoluutne ja elukestev teenistusse asumise keeld.

Isiku usaldusväärsus – isiku usaldusväärsuse all on ilmselt mõeldud, et politseiteenistuses ei tohiks olla isikuid, kes võivad hakata oma ametiseisundit kuritarvitama, sh uusi süütegusid toime panema. Risk, et uue kuriteo paneb toime isik, kes pani kuriteo toime 10 või enam aastat tagasi ja pole vahepeal kuritegusid toime pannud, on uuringute kohaselt umbkaudu sama suur kui see, et ilma kuritegeliku minevikuta isik paneb toime oma esimese kuriteo². Eeltoodu ei tähenda, et minevikus toime pandud kuritegusid ei tohiks arvesse võtta isikut iseloomustavate andmetena – ka teadusuuringud osutavad, et sõltuvalt näiteks kuritegude iseloomust ja inimese vanusest on varasemate tegude ennustusväärtus mõnevõrra erinev. Küll aga ei toeta praegu olemasolev teaduslik teadmine järeldust, et inimene, kes korra on seaduse vastu eksinud, on kuni elu lõpuni kuritegeliku kalduvusega või ebausaldusväärne. Seega jääb arusaamatuks, kuidas on vajalik ja mõõdukas absoluutne piirang pärast 10 aastat kuriteo toimepanemisest.

Eeskuju teistele – eeskuju all on ilmselt mõeldud, et ühiskonna ülejäänud liikmed peaksid saama oma käitumises juhinduda riigiametnikest. Oleme nõus, et süütegude (eriti kuritegude) toimepanemine on taunitav tegevus. Samas ei ole välistatud, et hulk aega tagasi kuriteo toime pannud, oma karistuse ära kandnud ja sellest õppinud inimene on oma praeguse käitumise

² vt nt R. Karl Hanson, Long-Term Recidivism Studies Show That Desistance Is the Norm, 43 Crime & Just. Behav. 1340 (2018), või Shawn D. Bushway, Paul Nieuwebeerta & Arjan Blokland, The Predictive Value of Criminal Background Checks: Do Age and Criminal History Affect Time to Redemption?, Off. Just. Programs, <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/predictive-value-criminal-background-checks-do-age-and-criminal>.

poolest märksa eeskujulikum kui mõni teine, kellel karistusregister puhas. Veelgi enam – just oma vigadest õppimine ja õigusküülekale teele pöördumine peakski olema eeskujuks kõikidele inimestele.

Eeltoodut silmas pidades palume selgitada, kuidas on põhjendatud kõigi kriminaalkorras karistatud isikute politseiteenistusest automaatne välistamine ilma haldusorgani diskretsiooniotsuseta. Praegu tehakse otsus ilma isiku enda võimeid ja isikuomadusi hindamata grupitunnuse põhjal ning selleks peab riigil olema eriline põhjus. Vastasel juhul võib tegemist olla kohtlemisega, mis ei ole kooskõlas inimväärikuse põhimõttega. Palume põhjendada ka seda, miks on politseiteenistuse puhul põhjendatud rangemad piirangud kui riigisaladuse juurdepääsule (vt riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse (RSVS) § 32 lg-d 1 ja 2).

Samuti palume üle vaadata, põhjendada ning vajadusel muuta piirangud järgmistes normides: päästeseaduse (PäästeS) § 43⁴ ja päästeteenistuse seaduse (PäästeTS) § 7¹.

4. **Eelnõu § 1 p 1** (PPVS § 42 lg 1) – Justiits- ja Digiministeerium on varasemalt tähelepanu juhtinud (PPVS § 42 lg 2 rakendusakti muudatuste kooskõlastuse ajal 2026. a alguses) vajadusele vaadata üle PPVS § 42 lg 1 sõnastus tervikuna, sest kehtiv norm on sisult ebamäärane ja ebaselge, võimaldades isikuankeedis küsida sisuliselt üksikut andmeid, mis võimaldavad hinnata isiku sobivust teenistusse. Seaduse tekstis ei täpsustata, milliseid andmeid (andmekategooriaid) on siin silmas peetud, kuid selline täpsustus tuleks seaduses teha. Nüüd soovitakse kõnesoleva eelnõuga ankeedikohustus näha ette ka loodava nn endiste teenistujate reservi liikmetele. Seega laiendatakse isikute ringi, kellele ebamäärase sisuga sätet soovitakse kohaldada, veelgi. Sellise lahendusega ei saa nõustuda. Palume sätte sõnastus tervikuna nüüd üle vaadata ja täiendada.
5. **Eelnõu § 1 p 5** (PPVS § 108⁶ lg 3¹) – eelnõuga luuakse vabatahtlike merepäästjate väljaõppeks tavapärasega võrreldes pea poole kiirem lahendus – kriisilukorraaegne õpe. Sätte kohaselt saab lühendatud väljaõpet korraldada kriisilukorras või selle ohu korral. Kuna kriisilukorra oht ei ole eelnõus ega kehtivas seaduses defineeritud (reguleeritud ei ole ka ohu määratlemise kriteeriume), võib tekkida küsimus, millal tagatakse tavapärase väljaõpe ja millal lähtutakse kiirendatud lahendusest.
6. **Eelnõu § 1 p 7** (PPVS § 108¹⁹ lg 1) – sättes nimetatakse võimalikud olukorrad, mille puhul kriisirolliga vabatahtlik merepäästja Politsei- ja Piirivalveametit (PPA) abistada saab. Palume üle vaadata sättes kasutatavad kriisi defineerivad terminid arvestades, et Riigikogu on vastu võtnud kriisilukorra ja riigikaitse seaduse, millega tunnistatakse kehtetuks hädaolukorra seadus. Samuti palume kaaluda, kas erinevate PPA-d abistavate kriisirolliga vabatahtlike kaasamise olukorrad peavad olema erinevad. Kehtiva abipolitseiniku seaduse kohaselt saab kriisirolliga abipolitseinike abi kasutada hädaolukorra ohu, hädaolukorra, eriolukorra, erakorralise seisukorra, kõrgendatud kaitsevalmiduse või sõjaseisukorra ajal (sätet muudetakse Riigikogu poolt vastuvõetud kriisilukorra ja riigikaitse seadusega, kuid ka selles sättes toodud olukordade loetelu ei kattu sõnastuslikult eelnõuga sätestatava loeteluga, mil kasutatakse kriisirolliga merepäästjate abi).

Eelnõuga nähakse ette, et kriisirolliga vabatahtlik merepäästja on nõus pakkuma PPA-le oma abi nii konkreetse kriisilukorra puhul kui ka kriisilukorra ohu puhul. Kriisilukorra ohtu eelnõu ega ka kehtiv seadus ei ava, samuti ei anna kriteeriume selle määratlemiseks. Kas selliselt saaks kriisirolliga vabatahtlike abi kasutada teoreetiliselt alati, sest ohtliku olukorra tekkimise oht on teoreetiliselt alati olemas?

7. **Eelnõu § 1 p 7** (PPVS § 108²⁰) – eelnõu kohaselt võib kriisirolliga vabatahtlik merepäästja keelduda töö tegemisest oma tööandja juures esitades tööst keeldumise avalduse. Tööst keeldumise õigus tekib vaid juhul, kui vabatahtlik on kaasatud kriisilukorra lahendamisse, st mitte kriisilukorra ohu korral. On arusaadav, et kriisilukorrad võivad tekkida ootamatult ja seega ei saa ka töötajalt nõuda tööst keeldumisest ette teatamist. Samas võib see tekitada keerulise olukorra tööandjale, keda võib tekkinud kriis samuti mõjutada ja lisaks peab ta arvestama x arvu töötajate ajutise eemalolekuga (eeldatavasti ei ole tööandjale ka eelnevalt teada, milline hulk tema töötajatest on kriisirolliga vabatahtlikud). Kuigi seletuskirja kohaselt hinnatakse mõju tööandjatele väikeseks, ei pruugi see väga väike olla kui vabatahtliku hulk oluliselt suureneb.

Eelnõuga nähakse küll ette tööandja võimalus nõuda tööst keeldumisega tekkinud otsese varalise kahju hüvitamist, kuid seda vaid piiratud ulatuses (eelnõuga nähakse ette kahjunõude ülempiir). Kuigi kriisi lahendamiseks kaasnevaid tagajärgi peab taluma ühiskond tervikuna, tuleb siiski eelnõuga tagada kahjunõude piirangute õiglus ja põhjendatus. Lisaks soovitame üle vaadata sätte sõnastuse – kas sõnastus „enne hüvitise nõudmist avaldatud Statistikaameti viimane keskmine brutopalk“ tagab ühese arusaama, millisest palgast lähtuda tuleb. Kuivõrd sellest sõltub võimaliku nõude suurus, on selgus olulise tähtsusega.

8. **Eelnõu § 1 p 7** (PPVS § 108²⁰ lg 1) – sätte kohaselt asutuste juhid lepivad kokku, et isik nimetatakse sõjaaja ametikohale. Jääb ebaselgeks, kuidas kokkulepe vormistatakse. Palume seda täpsustada.
9. **Eelnõu § 1 p-d 7 ja 8, § 2 p-d 20 ja 23 ning § 4 p 2** (PPVS § 108²⁰ lg-d 3 ja 4, § 108³³ lg 7, PäästeS § 42³ lg-d 3 ja 4, § 43¹¹ lg-d 3 ja 4 ning julgeolekuasutuste seaduse (JAS) § 20⁶ lg-d 8 ja 9) – seoses ametniku avaliku võimu teostamise õiguse peatumisega palume täpsustada, kas on mõeldud, et kohaldub avaliku teenistuse seaduse (ATS) § 83 p 8 (vt ka p 4 ja 5).
10. **Eelnõu § 1 p 7** (PPVS § 108²¹) – eelnõu ei sea vabatahtlike abi kasutamisele muid nõudeid kui kriisi olemasolu (vabatahtlikud kaasatakse appi kriisi lahendamisse). Kas vabatahtlike abi kasutamisele ei peaks siiski seadma täiendavaid tingimusi, näiteks abi kasutamine vaid tingimusel, et PPA ei saa oma jõududega oma ülesannete täitmisega hakkama? Seletuskirjas sellist lähenemist justkui eeldatakse.

Sama paragrahvi lõike 3 kohaselt tuleb vabatahtlike abi kasutamise korralduses tuua ka ülesanne, mille täitmisse vabatahtlik kaasatakse. Sellest tulenevalt tekib laiem küsimus – kas vabatahtlike merepäästjate abi saab kriisi lahendamisel kasutada vaid kitsalt väljaõppe pinnalt (vaid merepäästes) või ka laiemalt olukordades, kus riigil läheb lisakäsi vaja? Eelnõu sõnastused jäävad üldiseks, lubades vabatahtlike abi kasutada kriisi lahendamiseks, täpsustamata vabatahtliku ja kriisi seost.

11. **Eelnõu § 1 p-d 7 ja 8, § 2 p 23, § 3 p 2, § 4 p 2** (PPVS § 108²¹ lg-d 1 ja 2, § 108³⁵, PäästeS § 43¹³ lg-d 1 ja 2, PäästeTS § 22¹³ lg-d 1 ja 2, JAS § 20⁵ lg 1) – sätete kohaselt Vabariigi Valitsus otsustab isikute kaasamise kriisi lahendamisesse kuni 30 kalendripäevaks võimalusega otsus 30 kalendripäeva tagant üle vaadata ja kaasamist pikendada kuni 30 kalendripäeva võrra. Palume selgitada, kas kaasamist saab pikendada lõputult.
12. **Eelnõu § 1 p 8** (PPVS 5². peatükk) – eelnõuga nähakse ette endiste teenistujate reservi loomine, keda võidakse Vabariigi Valitsuse otsusel kriisi lahendamisse kaasata. Eelnõu ei sea ka nende puhul täiendavaid tingimusi, samuti ei reguleerita, kas eelistada tuleks endiste teenistujate või vabatahtlike abi kasutamist. Eeltoodud märkused on osaliselt laiendatavad ka teistele samasisulistele eelnõu sätetele. Palume sätteid üle vaadata.
13. **Eelnõu § 1 p 8** (PPVS § 108²³) – paragrahvis nähakse ette, millistes olukordades teenistujate reservi liikmeid PPA või Kaitsepolitsei ameti (KAPO) tegevustes nn toetava jõuna kasutada tohib. Juhime tähelepanu, et kehtivast õigusest ei tulene, mida tähendab hädaolukorra, kõrgendatud kaitsevalmiduse (KKV) jne oht. Riigikaitse seaduse (RiKS) kohaselt on KKV ise selline termin, mille sisuks ongi nn kõrgeenenud ohu tase võrreldes üldise kaitsevalmidusega. RiKS § 12 lg 2 sätestab, et kõrgendatud kaitsevalmidus on riigi valmisoleku aste, mille korral riigikaitse ülesannetega asutus ja isik täidab Eesti Vabariigi julgeolekut ähvardava suurenenud ohu korral ja käesoleva seaduse § 30 punktis 1 nimetatud operatsioonil osalemiseks lisaks enda põhitegevusega seotud ülesannetele lisaülesandeid, et tõrjuda ohtu ja tagada riigi toimimine. Seega jääb arusaamatuks, millist lävendit on nende nimetatud olukordade/seisukordade ohuna silmas peetud. Selgus oleks vajalik nii riigi tegevuste lubatavuse hindamise (näiteks kas riik peaks tavaolukorras oma ressursidega riigi põhifunktsiooni täitmisel hakkama saama) kui ka teenistujate reservi liikmete endi vaates (mille jaoks on inimene oma nõusoleku lõppastmes andnud, nn erikorda ei ole veel välja kuulutatud). Palume täpsustada.
14. **Eelnõu § 1 p 8 ning § 2 p-d 14 ja 23** (PPVS § 108²³ ning PäästeS § 42¹ lg 1, § 43¹⁰ lg 1) – juhime tähelepanu, et kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis nõusolek toetada kriisilukorras või ohu korral võib olla ka näiteks SMSi teel antud nõusolek. Palume kaaluda, kas siin võiks olla kirjalik nõusolek.

15. **Eelnõu § 1 p 8** (PPVS § 108²⁴) – palume eelnõu täiendada, et oleks selge, milliseid isikuandmeid on siin lisaks tasutakontrolli andmetele silmas peetud, sh milliseid eriliiki isikuandmeid on lubatud töödelda.

Sisuliselt sama märkus on ka § 108²⁵ lg 2 ja **eelnõu § 3 p 2** (PäästeTS § 22²) kohta.

16. **Eelnõu § 1 p 8** (PPVS § 108²⁸) – palume eelnõu täiendada, millises andmekogus peetakse arvestust teenistuja reservi liikmete üle, milliseid andmeid arvestuse pidamiseks töödeldakse ja kui kaua neid säilitatakse.
17. **Eelnõu § 1 p 8** (PPVS § 108³³ lg 5) – palume selgitada, millise ATS paragrahvi alusel võib säilitada palga.
18. **Eelnõu § 1 p 8** (PPVS § 108³⁴) – leiame, et parem pealkirja sõnastus oleks “Kulude hüvitamine”.
19. **Eelnõu § 1 p 8** (PPVS § 108³⁶) – sätte kohaselt on teenistujate reservi liikmel politseiametniku õigused, kohustused, vastutus, hüved jne. Küsimus tekib, kas mõeldud on rakendada reservi liikmele ka näiteks distsiplinaarkaristusi? Kuivõrd tegemist on riigiasutuse tegevusse kaasunud isikuga, kellel puudub püsiv teenistussuhe riigiga, jääb selline konstruktsioon arusaamatuks. Palume täpsustada.
20. **Eelnõu § 2 p-d 5 ja 8** (PäästeS § 19 lg-d 1 ja 3) – vt PPVS samasisulist märkust käesoleva kirja punktis 13. Palume ka siin üle vaadata, kas on selge, millist lävendit on silmas peetud *hädaolukorra ohu ajana*.
21. **Eelnõu § 2 p 9** (PäästeS § 34) – seadust täiendatakse tingimustega, mille korral isikut päästjaks on keelatud võtta. Vaadates kehtivat § 33 ja järgnevaid sätteid, on tegemist sisuliselt isiku tasutakontrolliga, mille sätted peavad vastama ka eespool toodule. Seaduse ei ole määratud, milliseid isikuandmeid nõututele vastavuse hindamiseks töödeldakse, sh kust neid saadakse jne. Palume siinkohal ka PäästeS vastavad täiendused teha vabatahtlike päästjate osas. Näiteks §-s 43⁷ on sätestatud häirekeskuse vabatahtlike taustakontroll.
22. **Eelnõu § 2 p 9** (PäästeS § 34 lg 1¹ p 1) – palume täpsustada, kas siin peaks olema Eesti Vabariigi või „muu“ Euroopa Liidu liikmesriigi kodakondsus.
23. **Eelnõu § 2 p 9** (PäästeS § 34 lg 1¹ p 5) – keeld kohaldub, kui isik käitumise poolest ei sobi ülesandeid täitma ja käitumine võib ohustada tema enda või teiste isikute turvalisust. Eelduslikult, kui isiku käitumine on selline, mis võib ohustada tema enda või teiste turvalisust, siis ta ei sobigi käitumise poolest vabatahtliku päästja ülesandeid täitma. Palume üle vaadata ja vajadusel täpsustada.
24. **Eelnõu § 2 p 20** (PäästeS § 42³ lg-d 5 ja 6) – sätte kohaselt kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega kriisirolliga abidemineerija ja kriisirolliga vabatahtliku päästja hüvitise ulatuse, selle taotlemise ja väljamaksmise korra. Palume kaaluda, kas see peaks olema reguleeritud seaduse või Vabariigi Valitsuse määruse tasandil.
25. **Eelnõu § 2 p 22** (PäästeS § 43¹) – palume kaaluda, kas abidemineerija ja vabatahtliku päästja peaks vabastama kriisirollist ka siis, kui ta ei vasta nõuetele.
26. **Eelnõu § 2 p 23** (PäästeS § 43³ ja § 43⁴) – § 43³ ja § 43⁴ seos ei ole üheselt arusaadav. Kas keelenõudele, st eesti keele C1 tasemel valdamine, mittevastavus ei ole ühtlasi ka kohustuslikuks keeldumise aluseks? Kas Häirekeskuses saab vabatahtlikuks olla vajadusel ka isik, kes ei valda eesti keelt C1 tasemel (st inimene nõuetele justkui ei vasta, kuid puudub kohustuslik keeldumisalus)? Palume vajadusel norm üle vaadata ja selgemalt sõnastada, näiteks viide ATS §-le 15 on küsitav, kuivõrd vabatahtlikuks kandideerijad peavad sellest ristviitest aru saama.
27. **Eelnõu § 2 p 23** (PäästeS § 43⁷) – Häirekeskuse vabatahtlikuks saada soovivale isikule esitatavatest nõuete ja taustakontrolli sätetest koosmõjus ei ole võimalik aru saada, millised nõudeid kogumis vabatahtlikule seatakse. Näiteks selgub lõike 2 punktide 2 ja 3 puhul, et isiku

puhul vaadatakse üle kõigi inimesele määratud karistuste jne ja ka kriminaalmenetluses kahtlustatavaks või süüdistatavaks olemise ajalugu, ehkki nõuded, millele isik peab vastama, on sätestatud piiratud kujul (vt § 43⁴). Samuti kontrollitakse RSVS-i alusel teatamiskohustusega riikides reisimist, ehkki nõuet selle kohta, et isiku puhul hinnataks julgeolekuohtu, regulatsioon ei sisalda. Näib, et siin on osa regulatsioonist puudu. Lõppastmes peaks arvestama muuhulgas sellega, et ülemäärase andmetöötluse vältimise huvides oleks kandideerivale isikule endale ka arusaadav, millal sooviavaldust/nõusolekut taustakontrolli läbiviimiseks anda ei olegi mõistlik (vabatahtlikuks ei võeta). Palume eelnõu üle vaadata ja vajadusel täiendada.

28. **Eelnõu § 2 p 23** (PäästeS § 43⁹ lg 2) – eelnõu kohaselt asutus *võib* hüvitada transpordi-, side- ja muud kulud. Leiame, et asutus peaks hüvitama tekkinud kulud. Palume teha vastava muudatuse.
29. **Eelnõu § 3 p 1** (PäästeTS § 7¹) – palume üle vaadata kehtiva seaduse § 7¹ andmete koosseis. On küsitav, kas on proportsionaalne töödelda (p 3) andmeid isiku vastu algatatud kriminaalmenetluste, kus ta on tunnistatud kahtlustatavaks või süüdistatavaks, ning nendes asjades tehtud menetlust lõpetava lahendi kohta. Antud juhul on tegemist liiga intensiivse põhiõiguste riivega. Võiks jaatada vajadust andmete järele, kas isik on taustakontrolli tegemise ajal kahtlustatav või süüdistatav. Sätte p 5 osas leiame, et ilmselt on vajalik teave fakti kohta, et isik viibis välisriigis, mitte andmeid välisriigis viibimise kohta üldiselt. Lõike 2 osas juhime tähelepanu, et ankeediga võib üksnes täpsustada lõikes 1 nimetatud isikuandmete kategooriaid. Lõike 9 osas juhime tähelepanu, et andmesubjekti õiguste piirang ei saa olla tähtajatu ning täidetud peavad olema ka IKÜM-i art 23 lg 2 tingimused (vt sõnastusettepanekut PPVS-i puhul).
30. **Eelnõu § 3 p 2** (PäästeTS § 22¹) – palume kontrollida, kas Kaitsepolitsei ameti nimetamine sättes on asjakohane.
31. **Eelnõu § 3 p 2** (PäästeTS § 22¹) – vt PPVS samasisulist märkust käesoleva kirja punktis 13. Palume täpsustada, mis on olukorrad/seisukorrad ja nende oht.
32. **Eelnõu § 3 p 2** (PäästeTS § 22⁴) – palume täpsustada, kas seadusest ei tulene nõudeid, millele peab teenistujate reservi liige vastama.
33. **Eelnõu § 3 p 2** (PäästeTS § 22⁶) – palume eelnõu täiendada, millises andmekogus peetakse arvestust teenistuja reservi liikmete üle, milliseid andmeid arvestuse pidamiseks töödeldakse ja kui kaua neid säilitatakse.
34. **Eelnõu § 3 p 2** (PäästeTS § 22⁷ lg 2) – ebaselgeks jääb, kui kaua täiendõppe kestab. Muudel juhtudel on väljaõppe/täiendõppe aeg seaduses kirjas (või vähemalt minimaalne aeg). Palume täpsustada.
35. **Eelnõu § 3 p 2 ning § 4 p 2** (PäästeTS § 22¹¹ lg 5 ning JAS § 20⁶ lg 5) – palume selgitada, millisel alusel säilitab ametiasutus ametnikule palga.
36. **Eelnõu § 3 p 2** (PäästeTS § 22¹¹ lg-d 7 ja 8) – seoses ametniku avaliku võimu teostamise õiguse peatumisega palume täpsustada, kas on mõeldud, et kohaldub ATS § 83 p 8. Lisaks palume hinnata, kas siin tekib kõrvaltegevusest saadav tulu ehk et ametnik peab ametiasutust teavitama kõrvaltegevusest.
37. **Eelnõu § 4** – palume selgitada, kas julgeolekuasutuse reservi liikmetele taustakontrolli ei teostata, kui teostatakse, siis millisel õigusliku alusel.
38. **Eelnõu § 4 p 2** (JAS § 20⁴) – vt PPVS samasisulist märkust käesoleva kirja punktis 13. Palume täpsustada, mis on olukorrad/seisukorrad ja nende oht. Kaasamise lävend tervikuna ei ole praegu arusaadavalt sõnastatud. Palume üle vaadata.
39. **Eelnõu § 4 p 2** (JAS § 20⁵ lg 1) – juhime tähelepanu, et kaasamise pikendamise sõnastus erineb PPVS ja PäästeS puhul ettenähtust. Kas see on taotluslik? Palume läbivalt üle vaadata. Näiteks JAS puhul puudub viide sellele, et vajadus püsib jne.

- 40. Eelnõu § 4 p 2 (JAS § 20⁶)** – sätte mõju vajab eraldi põhjalikumat hindamist. Kas igal uuel tööandjal (erasektor või riigiasutus) on alus (ette)teada isiku määramisest julgeolekuasutuse reservi (näiteks on varasem teenistussuhe teatud juhtudel AK info)? Ettepaneku praktiline pool ei ole praegu üheselt arusaadav (näiteks lõike 9 alusel avalduse esitamise aeg – kui kriis on käes või eelnevalt jne). Ühtlasi juhime tähelepanu, et võib tekkida olukord, kus seesama isik on teenistuses muus valitusasutuses, kelle ülesanne ongi vastavat spetsiifilist kriisi lahendada (näiteks Kaitsevägi, PPA, vangla, Kaitseministeerium, Siseministeerium jne). Kuidas sellisel juhul julgeolekuasutuse reservi liikmeks olek praktikas toimuks? Palume selgitada.

Selgust vajab ka see osa lahendusest, kuidas luuakse/tagatakse julgeolekuasutuse reservis olevate isikutele juurdepääs julgeolekuasutuse töös vajalikule salastatud teabele. Palume läbi mõelda ja vajadusel eelnõu täiendada, kas ja kui reserv vajab lisasätteid.

- 41. Eelnõu § 4 p 2 (JAS § 20⁶ lg 2)** – palume täpsustada, kas see, kui reservi liikmel on õigus saada väljaõppes osalemise ajaks 30 kalendripäeva lisapuhkust, tähendab ka tööandja kohustust seda puhkust anda.
- 42. Eelnõu § 4 p 2 (JAS § 20⁶ lg 3)** – leiame, et väljaõppes osalemisega seotud kulude maksmine peaks olema julgeolekuasutuse kohustus, mitte asutuse õigus.

III. Märkused eelnõu mõju kohta

- 43.** Seletuskirja sisukokkuvõtte (p 1.1.) mainib, et nii vabatahtlikuna reservi arvatud isikute tööandjatele kui ka reservi liikmetele kaasneb mõningane halduskoormus erinevate taotluste esitamise ja vormistamisega. Halduskoormuse muutumist puudutavat infot tuleb käsitleda lähemalt aga seletuskirja mõjuanalüüsi jaos (p 6), kus palume tööandjatena eristada ka väike- ja mikroettevõtjaid ning vabatahtlikena ka isikuid, kel varasem sellises asutuses töötamise taust puudub. Ilmselt avaldub võimaliku koormusega kasvuga seotud kui ka muu ebasoovitav mõju just nimetatutel. Praegu mõjuanalüüsis halduskoormuse muutumist ei käsitleta.
- 44.** Märgime, et seletuskirja mõjuanalüüs vajab sisulisemat täiendamist ka riigiasutustele avalduva mõju osas. See hõlmab muu hulgas asutustele seatavaid täiendavaid kohustusi ja ülesandeid nagu reservi moodustamine ja haldamine, kandidaatide, aga ka reservi liikmete hindamine ja taustakontrolli teostamine, väljaõppe ja täiendusõppe korraldamine, arvestuse pidamine (näiteks RPPA), aga ka hüvitiste ja kulude menetlemine, haldusaktide andmine, kriisiroolide määramine ja sellest vabastamine ning kaasamise ettepanekute ettevalmistamine. Avaliku sektori sihtrühmadest on hõlmatud näiteks Sisekaitseakadeemia (koolitajana), kohalikud omavalitsused (kulude hüvitajana), aga ka julgeolekuasutused (reservi haldajana) kuni Vabariigi Valitsuseni (kaasamise vajaduse otsustaja) välja. Palume seletuskirja mõjuanalüüsis anda hinnang, kas erinevatel asutustel on piisavalt vaba ressursi ja ka võimalusi oma tööd ümber korraldada sel moel, et põhitöö uute ülesannete tõttu liigselt ei kannataks. Samuti vajab mõjutatud asutuste lõikes täpsustamist seletuskirja 7. osas esitatud kulukalkulatsioon, milles tuleb ka tegevuste ja kulukomponentide väljatoomisel olla täpsem. Ei ole selge, kas ja kuivõrd saavad kavandatavad ühekordsed ja ka püsikulud olema kaetud olemasolevate vahendite ümberjagamisest ning kui suure osa vajaminevatest vahenditest hõlmavad õppekulud, kui palju hüvitised isikutele ja tööandjatele ning milline osa eelarvest kuluks IT-investeeringuteks ja püsikuludeks või millised asutused need kokkuvõttes kandma peavad.
- 45.** Palume selgitada täiendavalt: kas ja milline mõju kaasneb eelnõuga digiriigile; kas ja millised eelnõuga tehtavad muudatused nõuavad IKT arendusi; kuidas on planeeritud vajalikke IKT arendusi rahastada.

IV. Muud märkused

- 46.** Seletuskirja kohaselt on eelnõu ja seletuskiri keeleliselt toimetamata – juhime tähelepanu, et eelnõu ja seletuskiri tuleb toimetada enne eelnõu esmakordset kooskõlastamisele saatmist.
- 47.** Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud märkustega.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse relemendi § 6 lõikele 5 palume eelnõu esitada Justiits- ja Digiministeeriumile täiendavaks kooskõlastamiseks pärast praegusel kooskõlastamisel saadud

arvamuste läbivaatamist ja vajaduse korral eelnõu parandamist, et enne eelnõu Vabariigi Valitsusele esitamist kontrollida selle vastavust hea õigusloome ja normitehnika eeskirjale.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Lisad: Eelnõu ja seletuskirja failid Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega

Johanna Maria Kosk 58847154
johannamaria.kosk@justdigi.ee
Monika Tappo
Signe Reinsalu
Kristel Niidas
Georg Teiter
Stina Avvo
Mari Käbi
Joel Kook